

Dr. Dinko Aračić (ur.), *Marija u riječi Benedikta XVI.*,
Marija, Split, 2018., str. 204.

Kad su papi Benediktu priopćili da će izdanje njegovih sabranih djela obuhvaćati više od 30 000 stranica, zapitao je: „Tko će sve to čitati?“ Spontani odgovor glasio je da se ne zna, ali da se sigurno zna, tko je sve to napisao. Joseph Ratzinger / Benedikt XVI. jedan je od najplodnijih stvaralaca na području katoličke teologije u post-saborskoj Crkvi. Stručnjaka na Drugom vatikanskom saboru, profesora na brojnim njemačkim sveučilištima prije nego što je postao Münchenski nadbiskup, pročelnika Kongregacije za nauk vjere i Papu nazvali su *Mozartom teologije*. Bogata pisana baština pape Ratzingera neprocjenjiv je dar cijeloj Crkvi. Njegovi teološki spisi objelodanjuju se na 30 različitih jezika diljem svijeta, među kojima i u hrvatskom prijevodu. Jednako tako množe se studije o Ratzingerovoj teologiji. Iako mariologiji nije posvetio posebnu studiju, ipak je majka Isusova prisutna u njegovim teološkim razmišljanjima. O tomu svjedoči i knjiga koju predstavljamo.

Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu u biblioteci *Marije*, pod brojem 68 objelodanila je knjigu *Marija u riječi Benedikta XVI.* Riječ je o propovijedima, nagovorima i molitvama koje je Benedikt XVI. za vrijeme svoje papinske službe izgovorio o Gospi. Propovijedi i nagovore izabrao je i preveo Dinko Aračić, a knjigu je tehnički uredio fra Petar Lubina koji potpisuje *Uvod*. Docentica na Teološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, i vrsna poznavateljica teološke misli Josepha Ratzingera, dr. sc. s. Valerija Kovač potpisuje *Pogovor*. Tako je Benediktova misao o Gospi uokvirena uvodom u njegove marijanske propovijedi i pogovorom koji predstavlja njegovu mariološku misao.

Glavni dio knjige (str. 15–191) predstavljaju propovijedi i nagovori pape Benedikta XVI. za pojedine marijanske blagdane. Gdje tih nije bilo, prevoditelj je donio ulomke iz njegovih okružnica. Na kraju su sabrane Papine spontane

molitve Gospi, koje su nastale na njegovim apostolskim putovanjima pri posjetu marijanskim svetištima. Homiletski materijal poredan je kronološki prema kalendaru i prema liturgijskoj važnosti. U nemalome propovjedničkom opusu pape Benedikta, urednik je skupio ukupno 50 propovijedi i nagovora o Gospi. Posebno su zastupljeni glavni Gospini blagdani kao što je blagdan sv. Bogorodice Marije s pet propovijedi, blagdani Naviještenja i Uznesenja s po četirima propovijedima, Bezgrješnog Začeca sa sedam nagovora, Male Gospe s pet, Svijećnice s četirima, Gospe Lurdske i Fatimske s po trima propovijedima i Marije, Majke Crkve s dvjema propovijedima. Ostali blagdani zastupljeni s dvjema ili jednom propovijedi, nagovorom ili molitvom.

U *Uvodu* (str. 7–13) fra Petar Lubina predstavlja glavne misli koje se provlače kroz Papine propovijedi i nagovore u sljedećim podnaslovima: *Marija u Božjem djelu spase-nja; U službi Kristova otkupljenja; Poslušna Duhu; Službenica Riječi; Pralík Crkve i vjernika* te, konačno, *Uzor radosne vjere*.

U *Pogovoru* (str. 193–201) s. Valerija Kovač ocrta-va Marijin lik kako proizlazi iz cjelokupne teologije Josepha Ratzingera / Benedikta XVI. Čini to u nekoliko glavnih

karakteristika koje se poput zlatnih niti provlače kroz njegov teološki opus. Po Mariji se Bog na izvanredan i nepovnljiv način nastanjuje među ljudima. Njezin pristanak na Božji poziv paradigma je vjerničkog odgovora Bogu. Svoj odnos prema Bogu Marija živi u zajedništvu s izabranim narodom i tako postaje personifikacija Crkve, novog naroda Božjega, mjesto njegova prebivališta u svijetu. Pogovor završava Ratzingerovim tumačenjem fatimske poruke.

U ovoj knjizi Benedikt XVI. nastupa kao propovjednik, ostajući vjeran svom pozivu teologa. Propovijedi i govori pastoralno su usmjereni i teološki utemeljeni. Marijinu ulogu promatra u sveukupnosti Božjeg otajstva, u svjetlu kristologije i trinitarne teologije, u cjelovitosti Božje objave u Isusu Kristu i u jedinstvu vjerskih istina. Uključuje ju u povijest vjere i nade Izabranog naroda, kao sažetak Starog i početak Novoga saveza. Kad propovijeda o Gospi, oslanja se na ono što o njoj svjedoči evanđelje. A kad evanđelje govori o Mariji, čini to uvijek u odnosu na njezina sina Isusa. Stoga je Marija posve u odnosu na Krista. Pridružena je njegovu utjelovljenju, djetinjstvu i skrovitom životu, javnom djelovanju, mucu, smrti i uskrsnuću.

Benediktova propovijed o Gospi ujedno je govor o Bogu, Kristu Otkupitelju i Duhu Svetomu, o milosti i spasenju, o ljudskoj slobodi i mogućnosti sudjelovanju u Božjem djelovanju u povijesti. Često se poziva na prizor navještenja tvrdeći da Djeвица iz Nazareta svojim pristankom otvara Bogu vrata u naš svijet i povijest. Stavljajući se Bogu na raspolaganje, postaje njegovo prebivalište, hram Božji od krvi i mesa u kojem Bog uzima tijelo. Sav njezin život u dometu je djelovanja Boga, koji se utjelovio u Isusu, „blagoslovljenu plodu utrobe njezine“. Živi od zajedništva s Bogom, u poslušnosti vjere.

Prema Benediktu marijanski blagdan sadržavaju u sebi duboko kristološko značenje. Tiču se Majke, a odnose i na Sina. Tako blagdan sv. Bogorodice Marije naglašava jedinstvo Kristove osobe, činjenicu da je Bog i da se od Marije rodio kao čovjek. Zbog toga se Majku Isusovu može i mora nazivati Majkom Božjom. Sa svojim Sinom dijelila je ljudske vidove njegova otajstva. Njezin pristanak na Božju ponudu povezuje se s Isusovim pristankom. U susretu tih dvaju pristanaka, Bog uzima ljudsko obličje. Zbog toga je i Blagovijest kristološki blagdan, jer slavi središnje

Kristovo otajstvo, njegovo utjelovljenje.

U marijanskim propovijedima Benedikt XVI. ističe i ulogu Duha Svetoga, koji svojim djelovanjem Sina Božjega čini prisutnim u Marijinu tijelu. Taj isti Duh potiče Mariju da bude pri ruci rođakinji (usp. Lk 1, 39). Isus se tek počeo oblikovati u njezinu krilu, ali njegov Duh ispunja njezino srce, tako da ona počinje nasljedovati božanskog Sina. Svjetlo Duha Svetoga obavija Mariju i Elizabetu, koja kliče: *Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje! ... Blažena ti što povjerova da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!* (Lk 1, 42–45). Pod utjecajem Duha Božjega i Marija prorije: *Svi naraštaji zvat će me blaženom.* Duh Sveti čini je Majkom Spasiteljevom, a ona pomaže vjernicima da se u njima rodi njezin Sin Isus i u njima zasja milost života obasjana otajstvom uskrsnuloga Krista.

O marijanskim blagdanima Benedikt XVI. naviješta Božju riječ i primjenjuje ju na Mariju. Ona je „domaća“ s Božjom riječi kako to svjedoči Evanđelje po Luki, koje predstavlja Mariju, svu pozornu u čuvanju i razmišljanju o svemu što se tiče njezina Sina Isusa. *Marija u sebi pohranjivaše sve te događaje i prebiraše ih u svom srcu* (usp. Lk 2, 19.51).

Pohranjuje u srcu Božju riječ i nastoji razumjeti što doživljava. Stoga je Isusova majka uzor kako se prihvaća Riječ, što se očituje kod Navještenja, pralik kako se rađa Riječ koja tijelom postaje kod Isusova rođenja. Paradigma je kako se Riječ predstavlja svijetu kod prikazanja u Hramu i kako se Riječ čuva u srcu za vrijeme skrovita života u Nazaretu. Primjer je kako se razgllašava Riječ kod Pohođenja i kako se vjeruje Riječi kod događaja u Kani. Praslika je kako se ostaje vjeran Riječi kod muke i smrti i kako se svjedoči za Riječ u prvotnoj zajednici.

Na crti Drugog vatikanskog sabora Benedikt XVI. govori o Mariji u otajstvu Krista i Crkve. Nije sama za sebe, ni zbog sebe. U sveukupnosti je temeljnog ustroja Krista i Crkve. Majka je i uzor Crkve, pralik Crkve i vjernika. Crkvu koja se rađa, predvodi u molitvi, Crkva je koja moli. Crkva je časti kao Majku Božju, jer je podarila tijelo Sinu vječnoga Oca. Osobno je ostvarenje Crkve jer je svojim pristankom postala tjelesnom majkom Gospodinovom. Poo-sobljuje Crkvu ne kao ustanovu, nego kao osobu i u osobi. Što pak Crkva tijekom vremena naučava o njoj, proizlazi iz nauka o Kristu i razvija se u okviru Kristova otajstva. Govor

o Mariji otkriva unutarnju povezanost i međusobnu ovisnost svega kršćanskog otajstva (*nexus mysteriorum*).

Bog obdaruje Mariju povlasticama ne da je udalji od vjernika, nego da im je približi. Budući da je s Bogom, najbliže je vjernicima. Pruža im posredničku pomoć na hodočasničkom putu prema vječnosti. Posreduje im božanski život koji je sam Isus. Zbog toga je uzor vjernika koji preko dara milosti postiže spasenje. Primjer je mogućnosti ljudskog sudjelovanja u Božjem spasenjskom djelovanju. Ne pripada prošlosti, suvremenica je vjernicima svih vremena i svih naraštaja. Združuje ljudsko vrijeme s božanskim, trajnom sadašnjošću nadilazi povijest i u njoj je stalno prisutna.

Prema Benediktu jedinstven lik Majke Božje može se promatrati s različitih zrenika. Moguće je primijeniti *put istine* i *put ljepote* kao i *put ljubavi* kako bi se otkrila njezina čvrsta vjera, žarka ljubav i neslomljiva nada. Marija je blažena, jer je vjerovala, jer je vjerom prihvatila Božju riječ i začela Vječnu Riječ, Sina Božjega. Njezina je vjera poput Abrahamove. Vjerom prihvaća Božje djelovanje i onda kad ne razumije, pripuštajući Bogu da joj otvori um i srce. Vjera je Marijina veličina, jer vjeru-

je i živi na jedinstven način “prvo” blaženstvo, *blaženstvo vjere*, one vjere koja je poslušnost Božjoj riječi i posvemašnje predanje božanskom pozivu i djelovanju. Svoje zemaljsko hodočašće živi poduprta neustrašivom vjerom, nepokolebljivom nadom i neograničenom ljubavlju, slijedeći tragove svoga Sina Isusa. Vjerom prihvaća Isusa i ljubavlju ga daruje svijetu. Vjerom daje svoj pristanak, povjerava se Bogu bez pridržaja. Po tome postaje pralik stvorenja koje svjesno daje odgovor na Božji poziv, uzor slobode stvorenja koje se ne gubi, nego ostvaruje u ljubavi.

Za Benedikta XVI. važno je da marijanska pobožnost bude u trajnu odnosu i povezanosti s Kristom. Ta pobožnost ne smije se izolirati, niti sebi prisvajati pojedine kršćanske vidove, nego se otvoriti čitavu otajstvu te biti sredstvo i put do Božjeg otajstva. U napetosti između teološke trijeznosti i vjerničke afektivnosti marijanska pobožnost ne smije zaboraviti trijeznu mjeru razuma, a trijeznost vjere ne smije zanezariti srce, koje često bolje vidi, negoli sam razum. Stoga je Crkvi potrebna marijanska dimenzija, uz *Petrovo*, potrebnu je *marijansko načelo*.

Benedikt XVI. jedini je papa u povijesti koji je napi-

sao djelo o Isusu iz Nazareta. Iako nešto slično nije ostvario o Gospi, njegove misli u ovoj zbirci svojevrsno su djelom o njezinu liku i ulozi u djelu spasenja. Sa stranica ove knjižice progovara teolog, propovjednik i vjernik. Govori o Majci Isusovoj kao teolog i pastir, ali i kao vjernik. Rijetkom finoćom smješta Mariju u okvir kršćanskog otajstva u čijem je središtu Isus Krist. Papina riječ o Gospi dojmljiva je i lijepa, intuitivna i izričajno bogata.

Na koncu, knjiga Benediktovih riječi o Mariji namijenjena je vjernicima kojima je Majka Isusova važna osoba u kršćanskom životu i kojoj se povjeravaju u svojim poteškoćama uzdajući se u njezin zagovor. Može poslužiti i vjeroučiteljima, kako bi mladima protumačili smisao i sadržaj marijanskih blagdana u otajstvu u Krista i Crkve. Navjesticima Božje Riječi svojevrsan je priručnik kako govoriti o Blaženoj Djevici Mariji: teološki i pastoralno, antropološki i duhovno jer marijanski blagdani i danas okupljaju na euharistijska slavlja brojne vjernike. Knjiga želi biti i prilog hrvatskoj propovjedničkoj literaturi o Majci Gospodinoj, koja u Isusovoj sljedbi pokazuje put Bogu.